Europos Parlamentas
2019-2024

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

2023/2066(INI)

28.9.2023

NUOMONĖ

Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto

pateikta Užimtumo ir socialinių reikalų komitetui

dėl nelygybės mažinimo ir vaikų bei jų šeimų socialinės įtraukties skatinimo krizės metu
(2023/2066(INI))

Nuomonės referentė: Ewa Kopacz

PA_NonLeg

PASIŪLYMAI

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas ragina atsakingą Užimtumo ir socialinių reikalų komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

1. pažymi, kad krizės nėra neutralios lyčių požiūriu ir kad socialinę ir lyčių nelygybę visoje ES dar labiau padidino kelios viena po kitos sekusios krizės, pavyzdžiui, COVID-19 pandemijos poveikis, agresijos karas prieš Ukrainą, su klimato kaita susijusios nelaimės ir dabartinis pragyvenimo išlaidų ir energetikos sąnaudų padidėjimas, ir visa tai neigiamai paveikė vaikus ir jų šeimas gyvenimo sąlygų, pajamų, galimybių įsidarbinti, sveikatos priežiūros, švietimo ir įgūdžių, būsto, pagrindinių prekių ir paslaugų, priežiūros ir socialinių paslaugų srityse, taigi, iš esmės neigiamai paveikė jų bendrą savijautą;

2. mano, kad vadinamosios griežtos taupymo priemonės (be kita ko, gerokai sumažinta socialinė parama vaikams ir šeimoms, augantis nedarbas, masinis mažų garantijų darbo paplitimas ir padidėjusi mokesčių našta) ir biudžeto sumažinimas reaguojant į 2008–2013 m. finansų krizę padidino nelygybę ir prisidėjo prie vaikų gyvenimo sąlygų pablogėjimo;

3. pabrėžia, kad dabartinės pragyvenimo išlaidų krizės akivaizdoje kyla dideli grėsmė moterų pragyvenimui, sveikatai ir savijautai, kyla pavojus, jog jos ir jų šeimos negalės rasti būsto, sumažės jų perkamoji galia ir galimybės įsigyti maisto, padidės jų energijos nepriteklius, socialinė atskirtis ir nelygybė; pabrėžia, kad tarpsektorinę diskriminaciją patiriančioms moterims ir vaikams kyla papildomų kliūčių, trukdančių naudotis pagrindinėmis socialinėmis paslaugomis; pabrėžia, kad ypač daug dėmesio reikia skirti šališkumo ir nuolatinių stereotipų, susijusių su galimybe naudotis šiomis paslaugomis, taip pat tėvų skurdo, kuris lemia vaikų skurdą, padarinių šalinimui; pabrėžia, kad investuojant į paramos moterims priemones taip pat gerinamos jų vaikų gyvenimo sąlygos; dėl to pažymi, kad vieniši tėvai patiria didesnę riziką dėl krizių nuskursti ir yra didesnė tikimybė, kad šis skurdas persiduos iš kartos į kartą, taip pat pažymi, kad 85 proc. vienišų tėvų šeimų sudaro šeimos, kuriomis rūpinasi moterys; ragina valstybes nares remti priemones, kurias pasitelkiant stebimos energijos, transporto ir kitų būtiniausių prekių kainos, taip siekiant sumažinti išaugusių pragyvenimo išlaidų poveikį, ypač moterims, vaikams ir jų šeimoms;

4. pažymi, kad dėl COVID-19 pandemijos vaikai, ypač tie, kurių padėtis yra pažeidžiama, patyrė iššūkių, nes sutriko jų dienos režimas, suiro socialiniai ryšiai ir padidėjo egzistuojanti lyčių nelygybė, ypač padidėjo neapmokamo priežiūros darbo apimtis ir profesinio ir asmeninio gyvenimo disbalansas, dėl to daugeliui moterų, kurios dažnai dirbo ilgesnes pamainas darbe ir papildomai ėmėsi neformaliosios priežiūros namuose, teko dviguba našta[1]; atkreipia dėmesį į tai, kad krizės metu moterys, ypač dirbančios, patiria neproporcingai didelį savo socialinių ir ekonominių aplinkybių poveikį, kaip kad atsitiko per COVID-19 krizę, kai 42 proc. 15–24 m. moterų, 34 proc. 25–39 m. amžiaus moterų ir 27–29 proc. 40–54 m., 55 metų amžiaus ir vyresnių moterų negalėjo užsiimti

[1] 2022 m. liepos 5 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl bendrų Europos veiksmų priežiūros srityje (OL C 47, 2023 2 7, p. 30).

apmokama profesine veikla, nors to norėjo[2]; pažymi, kad neproporcingai didelė naštos dalis teko nuotoliniu būdu dirbančioms moterims, nes jų gyvenimą apsunkino būtinybė derinti darbą, vaikų priežiūrą ir namų ruošos darbus; mano, kad COVID-19 krizės padariniai turėjo įtakos nedarbo lygiui valstybėse narėse, ypač moterų atveju; todėl mano, kad būtina imtis veiksmų dėl moterų skurdo masto – valdyti šią situaciją ir ieškoti jos sprendimo būdų; pabrėžia, kad tokios krizės kaip COVID-19 pandemija padidino esamą nelygybę, įskaitant su lytine ir reprodukcine sveikata bei teisėmis susijusias paslaugas, arba lėmė kritinę padėtį, susijusią su galimybe naudotis lytine ir reprodukcine sveikata bei teisėmis;

5. pabrėžia, kad klimato kaita daro neproporcingai didelį poveikį moterims, nes dėl nevienodų galimybių gauti išteklių, mokytis, įsidarbinti, taip pat dėl vyraujančių socialinių ir kultūrinių normų ir įvairialypės tarpsektorinės patiriamos diskriminacijos moterų gebėjimas reaguoti į su klimatu, aplinka susijusias ir gaivalines nelaimes yra ribotas[3]; primena, kad klimato krizė ir jos poveikis jau dabar dar labiau didina šią nelygybę ir ateityje vis labiau ją didins;

6. pažymi, kad pastangų sukurti tikrai lygiateisę visuomenę, įskaitant lyčių politikos priemones, krizės metu dažnai nepakanka; ragina valstybes nares pirmenybę teikti politikai ir investicijoms, kuriomis kovojama su neigiamu tokių krizių poveikiu vaikams, moterims ir jų šeimoms, įskaitant tas politiką ir investicijas, kuriomis užtikrinama galimybė naudotis kokybiškomis priežiūros, švietimo, sveikatos ar būsto paslaugomis ir apsaugomos smurto dėl lyties aukos; pabrėžia sisteminio lyčių lygybe pagrįsto požiūrio svarbą analizuojant šias problemas, įvairų jų poveikį ir ieškant kompleksinių ir teisingų sprendimų; atkreipia dėmesį į COVID-19 pandemijos socialinį ir ekonominį poveikį ir dėl to padidėjusį visų formų smurto prieš moteris mastą, kaip nurodyta įvairiose kelių valstybių narių ataskaitose, parengtose per COVID-19 pandemijos izoliavimosi laikotarpį ir po jo, o tai atskleidė nerimą keliantį išaugusį smurto šeimoje ir smurto dėl lyties, įskaitant fizinį, psichologinį ir kibernetinį smurtą, mastą; pažymi, kad ir vaikai patiria to poveikį ir jiems kyla grėsmė; atkreipia dėmesį į riziką tapti smurto aukomis kai kurių kategorijų pažeidžiamoms grupėms priklausantiems asmenims, pvz., prieglobsčio prašytojoms ir LGBTQIA+ bendruomenės nariams; pažymi, kad reikia skirti daugiau visokių išteklių, tiek valstybinių, tiek privačiųjų, kad būtų galima imtis veiksmų esant situacijai, kai kyla grėsmė vaikams, jaunimui, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems, taip pat remti skurdo riziką patiriančias grupes; ragina stiprinti „Europos socialinį fondą +“ (ESF+), kad pirmenybė būtų teikiama kovai su skurdu ir socialine atskirtimi; pabrėžia, kad reikia skirti daugiau lėšų veiksmams, kuriais siekiama užkirsti kelią smurtui dėl lyties ir su juo kovoti pagal „Daphne“ paprogramę, numatytą Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programoje;

7. pažymi, kad, siekiant sumažinti šią nelygybę ir skatinti socialinę įtrauktį, labai svarbu išnaikinti visų formų diskriminaciją, užtikrinti ilgalaikę politiką ir paslaugas, kuriomis būtų skatinamas deramas darbas, sąžiningas darbo užmokestis, naikinamas darbo užmokesčio ir pensijų atotrūkis, užtikrinama apsauga nuo įvairialypių skurdo ir

2 Europos Parlamento viešosios nuomonės tyrimo skyrius, 2022 m. greitoji „Eurobarometro“ apklausa „Moterys per COVID-19 pandemiją“, 2022 m. kovo mėn.

3 2022 m. vasario 17 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ES prioritetų 66-ojoje Jungtinių Tautų Moterų padėties komisijos sesijoje (OL C 342, 2022 9 6, p. 276).

socialinės atskirties priežasčių, sudaromos lygios galimybės tėvams grįžti į darbą ir skatinamos profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros priemonės, įskaitant lygias galimybes visiems naudotis įperkamomis ir kokybiškomis vaikų priežiūros paslaugomis ir ilgalaikės priežiūros infrastruktūrą, taip pat vienodai dalintis priežiūros, namų ruošos ir vaikų priežiūros pareigomis šeimoje tarp tėvų; pažymi, kad ikimokyklinis ugdymas teikiant aukštos kokybės ir profesionalias vaikų priežiūros paslaugas ne tik suteikia tėvams galimybes išsaugoti darbą, bet ir yra labai naudingas vaiko socialinių įgūdžių ir psichologiniam vystymuisi; ragina valstybes nares siekti, kad būtų užtikrinta universali visuotinės sveikatos apsauga, kaip apibrėžta PSO, ir visoms motinoms būtų teikiama priešgimdyminė ir pogimdyminė priežiūra;

8. primena, kaip svarbu lygiai dalytis priežiūros pareigomis namuose, nes tai sudaro sąlygas geresniam moterų, turinčių priežiūros pareigų, atstovavimui darbo rinkoje, taip siekiant pagerinti jų gyvenimo sąlygas ir socialinę įtrauktį; pažymi, kad lyčių stereotipai ir normos, susiję su priežiūros pareigų pasidalijimu, ne tik atgraso vyrus nuo visapusiškos tėvystės ir priežiūros plačiąja prasme, bet ir kenkia moterims bei jų gerovei ir yra nepalankūs jų karjeros raidai[4]; pažymi, kad priežiūros pareigų turintys asmenys taip pat turi teisę prašyti lanksčių darbo laiko sąlygų darbe, pavyzdžiui, sutrumpinti darbo laiką, taikyti lankstų darbo grafiką ir dirbti nuotoliniu būdu; pabrėžia, kad priemonės, kuriomis siekiama tinkamos profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, yra svarbios užtikrinant lygų priežiūros pareigų pasidalijimą tarp moterų ir vyrų ir sprendžiant pajamų ir užimtumo skirtumų problemą; pažymi, kad profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros užtikrinimas priklauso nuo galimybės naudotis kokybiškomis priežiūros paslaugomis ir jų įperkamumo;

9. primena, jog 2021 m. 27 ES valstybėse narėse 27,9 proc. 25–49 m. amžiaus nedirbančių moterų nurodė, kad pagrindinė priežastis, dėl kurios jos neieško darbo, yra tai, kad jos rūpinasi vaiku arba suaugusiuoju, kuriam reikia priežiūros[5]; atkreipia dėmesį į tai, kad augant moterų užimtumo lygiui bus lengviau įveikti iššūkius, kylančius iš ES visuomenės senėjimo, ir pagerinti valstybių narių ekonominį stabilumą; primena, kad nepakankama lyčių pusiausvyra priežiūros ir užimtumo srityse gali lemti lyčių skirtumus pensijų srityje ir didelius skurdo lygio skirtumus vyresniame amžiuje; pažymi, kad vaikų turinčioms šeimoms didesnį poveikį daro nepakankamos galimybės patekti į darbo rinką ir pajamų nelygybė; pažymi, kad vyrų ir moterų, neturinčių vaikų, užimtumas skiriasi 1 proc., o tų, kurie turi jaunesnį nei šešerių metų vaiką, užimtumo skirtumas siekia 21 proc., o tris vaikus turinčių asmenų išauga iki 37 proc.[6]; mano, kad šeimoms, kuriose yra vienas iš tėvų, ypač šeimoms, kuriose vaikus augina vienišos motinos, gresia didesnė skurdo ar socialinės atskirties rizika (42,1 proc., palyginti su 29,6 proc. šeimų, kurias sudaro du suaugusieji ir trys ar daugiau vaikų), o tai susiję su skurdo feminizacija, pernelyg dideliu moterų, dirbančių mažų garantijų darbą ir ne visą darbo dieną, skaičiumi, taip pat su tuo, kad moterys neproporcingai daug laiko praleidžia dirbdamos prastai apmokamą darbą, moterų karjeros pertraukomis dėl vaikų

[4] Europos Komisija, „Moterų padėtis darbo rinkoje“, žiūrėta 2023 m. spalio 2 d.
[5] Eurostatas, LFSA_IGAR duomenų bazės lentelė „Neaktyvūs gyventojai, neieškantys darbo, suskirstyti pagal lytį, amžių ir pagrindinę priežastį. Neįgaliųjų suaugusiųjų arba vaikų priežiūra ir kitos šeimos ar asmeninės priežastys. 15–64 metų amžiaus asmenys“, paskutinį kartą atnaujinta 2023 m. rugsėjo 14 d.
[6] EUROFOUND, „Gyvenimas ir darbas Europoje 2021 m.“, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2022 m. gegužės 9 d., p. 73.

ar kitų šeimos narių priežiūros ir su vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumais[7]; atkreipia dėmesį į, kaip pabrėžta profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros užtikrinimo teisės aktuose, priimtuose pagal Europos socialinių teisių ramstį, pasiūlymų nustatyti papildomas priemones dėl apsaugos nuo diskriminacijos ir tėvų ir kitais asmenimis besirūpinančių asmenų atleidimo iš darbo svarbą; skatina užtikrinti naudojimosi atostogomis dėl šeimyninių priežasčių ir lanksčiomis darbo sąlygomis pusiausvyrą lyčių požiūriu;

10. ragina valstybes nares priimti išsamių taisyklių rinkinį, kuriomis būtų uždrausta nuolatinė praktika per darbo pokalbį klausinėti moterų apie tai, ar jos gali pastoti, ar jos yra nėščios tuo metu, kai jos kandidatuoja į darbo vietą; pabrėžia, kad tai yra priekabiavimo darbo vietoje forma, ir nepritaria spaudimui, kurį toks priekabiavimas kelia dirbančioms motinoms;

11. atkreipia dėmesį į didelį moterų indėlį užimtumo, kultūros, švietimo, mokslo ir mokslinių tyrimų srityse; pripažįsta, kad dėl investicijų ir paramos ekonominei ir kultūrinei veiklai trūkumo labai pablogėjo moterų, dirbančių meno ir kultūros srityse, taip pat labai mažose ir mažose žemės ūkio ir kaimo įmonėse, gyvenimo sąlygos;

12. mano, kad moterims kyla didesnė skurdo rizika nei vyrams ir kad kova su moterų skurdu svarbi ne tik kaip atskiras klausimas, bet ir itin reikšminga stengiantis mažinti vaikų skurdą; primena, kad viena iš dešimties moterų Europoje patiria su menstruacijomis susijusį nepriteklių, reiškiantį ribotą galimybę gauti higienos priemonių; pabrėžia, kad gėda, negydomas menstruacijų skausmas ir diskriminuojančios tradicijos lemia tai, kad mergaitės nebaigia mokyklos ir rečiau lanko mokyklą bei jau būdamos moterys eina į darbą; pabrėžia, kad sąsajų tarp higienos menstruacijų metu ir gimdyvių sergamumo, mirtingumo, nevaisingumo, lytiškai plintančių infekcijų ir (arba) ŽIV ir gimdos kaklelio vėžio suvokimas yra esminis nelygybės sveikatos srityje išnaikinimo veiksnys ir gali padėti ankstyvu etapu aptikti ligas ir išsaugoti gyvybes; pažymi, kad 2021 m. 24,4 proc. vaikų (iki 18 metų) ES (19,8 mln.) grėsė skurdas arba socialinė atskirtis; pažymi, kad kai kuriose šalyse šis skaičius viršija 30 proc.; mano, kad skurde augantiems vaikams sunkiau pasiekti sėkmingų rezultatų moksle, išlikti sveikiems ir vėliau gyvenime realizuoti visą savo potencialą; pažymi, kad socialinės investicijos į asmeninius gebėjimus ankstyvaisiais vaikų gyvenimo metais yra ypač naudingos vaikams iš nepalankios aplinkos; mano, kad pagal JT vaiko teisių konvenciją, kurią yra pasirašiusios visos ES valstybės narės, visiems vaikams turi būti suteikta teisė į švietimą, sveikatos priežiūros paslaugas, būstą ir globą, poilsį ir laisvalaikį, subalansuotą mitybą, taip pat teisė dalyvauti priimant jiems poveikį darančius sprendimus, bei teisė į priežiūrą šeimos aplinkoje;

13. palankiai vertina ES priežiūros strategiją ir Barselonos tikslų dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros peržiūrą, nes tai yra pagrindiniai moterų dalyvavimo darbo rinkoje veiksniai; atkreipia dėmesį į tokio kokybiško ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros svarbą kovojant su nelygybe ir nepalankiomis socialinėmis kliūtimis vaikams ir jų šeimoms[8]; ragina parengti politikos, programų ir rekomendacijų rinkinį, taip pat investicijas

[7] Eurostatas, „Vienas iš keturių vaikų ES patiria skurdo ar socialinės atskirties riziką“, 2021 m. spalio 28 d.
[8] 2021 m. 27 ES valstybėse narėse 27,9 proc. 25–49 m. amžiaus nedirbančių moterų nurodė, kad pagrindinė priežastis, dėl kurios jos neieško darbo, yra tai, kad jos rūpinasi vaiku arba suaugusiuoju, kuriam reikia priežiūros (Eurostatas, 2021 m. darbo jėgos tyrimas).

Europos lygmeniu, kad priežiūra būtų pripažinta mūsų visuomenės teise ir pagrindu; pabrėžia, kad ji turėtų laikytis integruoto, holistinio ir visą gyvenimą apimančio požiūrio į priežiūrą, didinti darbo patrauklumą priežiūros sektoriuje tiek moterims, tiek vyrams, taip pat kovoti su diskriminacija ir lyčių nelygybe šiame sektoriuje; tačiau pabrėžia, kad nepakanka ilgalaikės priežiūros ir vaikų priežiūros kokybės ir apimties, ypač ankstyvojoje vaikystėje;

14. primena, kad Barselonos tikslai, kuriuos reikia pasiekti iki 2030 m. ir kuriuose numatyta, kad ne mažiau kaip 50 proc. vaikų iki trejų metų amžiaus ir ne mažiau kaip 96 proc. vaikų nuo trejų metų iki privalomojo pradinio ugdymo amžiaus turėtų dalyvauti ikimokykliniame ugdyme ir priežiūroje, yra svarbūs; pabrėžia pagrindinį moterų vaidmenį esminėse viešojo sektoriaus srityse, tokiose kaip socialinė gerovė, priežiūra, švietimas ir sveikata, visi jie yra ekonomikos ir visuomenės pagrindas, tačiau krizės atveju joms dažnai vienoms iš pirmųjų sumažinamos lėšos; mano, kad ankstyvasis vaikų ugdymas ir priežiūra turi lemiamą poveikį vaikų pažintinių gebėjimų vystymuisi, atsižvelgiant į tai, kad per pirmuosius penkerius gyvenimo metus jie įgyja pagrindinius gebėjimus ir tai, kad galimybė gauti kokybiškas ugdymo paslaugas yra pagrindas tolesnei sėkmei gyvenime švietimo, gerovės, darbo galimybių ir socialinės integracijos požiūriu, taip pat daro didelį poveikį savigarbai; mano, kad vaikų priežiūra ir ikimokyklinis ugdymas yra svarbus veiksnys gerinant socialinę ir ekonominę vaikų, kuriems gresia skurdas, padėtį ir padedant tėvams, ypač motinoms, integruotis į darbo rinką; mano, kad įtraukusis ugdymas yra orientuotas į visų mokinių poreikius, atsižvelgiant į mokymosi, kultūrines ir bendruomenines vertybes; pažymi, kad išaugo švietimo skirtumai tarp skirtingų ekonominių sluoksnių vaikų; rekomenduoja valstybėms narėms visiems vaikams užtikrinti galimybę gauti nemokamą, įtraukų ir kokybišką formalųjį ir neformalųjį privatųjį ar valstybinį švietimą visoms amžiaus grupėms, taip siekiant skatinti jų emocinę, socialinę, kognityvinę ir fizinę raidą, užtikrinti jų gerovę, taip pat tai, kad visi vaikai galėtų gauti įtraukiojo kokybiško švietimo sistemos paslaugas ir taip kuo labiau išnaudoti švietimo sistemos poveikį siekiant lygių galimybių ir ištrūkstant iš atskirties rato;

15. rekomenduoja valstybėms narėms teikti būtiną paramą siekiant užtikrinti visų vaikų teisę į kultūrą, sportą ir poilsė, atviros erdvės ir sveikos aplinkos prieinamumą, daugiausia dėmesio skiriant vienodų galimybių ir kokybės užtikrinimui skurstantiems vaikams, atokiuose regionuose gyvenantiems vaikams, neįgaliems vaikams, tautinėms, etninėms, religinėms, kalbinėms ir migrantų mažumoms priklausantiems vaikams, ES keliaujantiems vaikams, nepaisant jų pilietybės, ir paliktiems vaikams; primena teisę į laisvalaikį ir teisę žaisti, taip pat dalyvauti pramoginėje veikloje, kaip nustatyta JT vaiko teisių konvencijoje;

16. pabrėžia, kad vyrų ir moterų darbo užmokesčio ir pensijų skirtumų mažinimas daro teigiamą poveikį skurdo mažinimui ir socialinei įtraukčiai ir yra itin svarbus užtikrinant lyčių lygybę; pabrėžia, kad labai svarbios yra plačiai prieinamos aukštos kokybės vaikų priežiūros, socialinės rūpybos ir namų ūkio paslaugos, nes dėl jų nebuvimo arba riboto prieinamumo moterys mažiau dalyvauja arba atsisako dalyvauti darbo rinkoje, kad galėtų vykdyti neapmokamas priežiūros pareigas; ragina užtikrinti plataus užmojo Darbo užmokesčio skaidrumo direktyvos įgyvendinimą[9] ir imtis konkrečių priemonių

[9] 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/970, kuria, nustatant darbo

kovai su mažų garantijų darbu, dirbančiųjų skurdu, horizontaliąja ir vertikaliąja darbo rinkos segregacija ir nepakankamu darbo, kurį dažniausiai atlieka moterys, vertinimu, o šį darbą reikėtų iš naujo įvertinti ir už jį teisingai atlyginti;

17. atkreipia dėmesį į svarbų šeimų vaidmenį krizinėse situacijose; atkreipia dėmesį į tai, kad vienišoms motinoms ir vienišiems tėvams, ypač moterims, svarbu teikti tinkamas vaikų priežiūros, socialinės rūpybos ir namų ūkio paslaugas, nes vienišos motinos patyrė neproporcingai didelį COVID-19 krizės poveikį ir tapo pažeidžiamos dėl savo giminaičių priežiūros poreikių, todėl turėjo mažiau galimybių užsiimti profesine veikla[10]; ragina Komisiją ir valstybes nares ambicingai įgyvendinti Vaiko garantijų sistemą, siekiant užtikrinti, kad visi vaikai ES, įskaitant tuos, kurie gyvena atokiose teritorijose, galėtų sveikai maitintis, turėtų deramą būstą, galėtų naudotis sveikatos priežiūros, švietimo sistemos, priežiūros sistemos paslaugomis ir laisvalaikio pramogomis; primena, kad vaiko teises svarbu įtraukti į visų ES vidaus ir išorės sričių politiką, veiksmus ir programas (teisėkūros ir ne teisėkūros), kurios gali tiesiogiai ar netiesiogiai paveikti vaikus, užtikrinant nuoseklumą ir darną; pabrėžia, kad svarbu įgyvendinti Rekomendaciją dėl vaiko garantijų sistemos[11];

18. pabrėžia, kad Europoje vienas iš penkių vaikų nukenčia nuo tam tikros formos seksualinio smurto, kad daugiausia prievartos aktų įvykdoma hipotetinėje pasitikėjimo sistemoje ir kad vaikai sudaro maždaug ketvirtadalį prekybos žmonėmis aukų, kurių dauguma yra mergaitės ir kurios dažniausiai tampa seksualinio išnaudojimo aukomis[12]; pažymi, kad jaunos prieglobsčio prašytojos patiria smurtą dėl lyties; smerkia visų formų smurtą ir prievartą prieš vaikus, jų išnaudojimą ir nepriežiūrą; ragina valstybes nares kurti ir taikyti integruotas prevencijos ir vaikų apsaugos sistemas, kad būtų užkirstas kelias smurtui, prievartai, išnaudojimui ir nepriežiūrai, įtraukiant mokyklas ir sveikatos priežiūros sistemas, įskaitant viešąsias tarnybas, taip siekiant sukurti greito reagavimo į tokias situacijas sąlygos, užtikrinta saugi aplinka ir padedama įgalinti vaikus; pabrėžia, kad kiekvienas vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo prievartos, smurto ir nepriežiūros;

19. atkreipia dėmesį į mergaičių ir moterų švietimo ir įgalėjimo, kaip veiksnio mažinant lyčių nelygybę ir socialinę atskirtį, svarbą; dėl to pabrėžia, kad svarbu rengti mokyklines programas, skatinančias kritiškai vertinti stereotipus ir atskleidžiančias jų neigiamą poveikį mergaitėms ir moterims, taip pat berniukams ir vyrams, siekiant panaikinti šiuos stereotipus; rekomenduoja valstybėms narėms užtikrinti, kad visi bet kurio amžiaus vaikai turėtų galimybę gauti formalųjį ir neformalųjį, įtraukų ir kokybišką išsilavinimą; pažymi, kad išsamus lytinis švietimas visiems vaikams yra esminė priemonė siekiant panaikinti nelygybę ir kurti visuomenę be smurto, nes joje paneigiami žalingi lyčių stereotipai, skatinama įvairovė, kūno autonomija ir fizinė bei psichinė neliečiamybė;

20. pripažįsta gyvybiškai svarbų mokyklų, kurios kasdien tiekia visavertį maistą (daugeliu

---

užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, griežčiau taikomas vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas (OL L 132, 2023 5 17, p. 21).

[10] EUROFOUND, „Ekonominė ir socialinė nelygybė Europoje po COVID-19 pandemijos“, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2023 m. sausio 24 d.

[11] 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22, p. 14).

[12] 2021 m. kovo 24 d. Komisijos komunikatas „ES vaiko teisių strategija“ (COM(2021)0142).

atvejų – vienintelį maistą) ir skatina švietimą apie mitybą už mokyklos sienų, vaidmenį; ragina valstybes nares bent vieną kartą per dieną užtikrinti kokybišką nemokamą maitinimą visais privalomojo mokyklos lankymo lygiais;

21. mano, jog būtina, kad valstybės narės parengtų politiką, kuria būtų sprendžiama vaikų darbo paplitimo ES problema; šiuo požiūriu atkreipia dėmesį į Tarptautinės darbo organizacijos rekomendacijas, kuriose pabrėžiama būtinybė išplėsti vaikų ir jų šeimų socialinę apsaugą, kad būtų sumažintas skurdo ir netikrumo mastas, dėl kurių vaikų darbas įsitvirtina; ragina užtikrinti, kad kiekvieno vaiko gimimas būtų užregistruotas, kad vaikai turėtų teisinę tapatybę ir galėtų naudotis savo teisėmis nuo pat gimimo; skatina užtikrinti deramą darbą, už kurį mokamas teisingas darbo užmokestis, ypač daug dėmesio dėmesį skiriant neformalios ekonomikos darbuotojams; skatina užtikrinti tinkamą gyvenimo būdą kaime, be kita ko, remiant ekonomikos įvairinimą, investuojant į infrastruktūrą ir paslaugas, plečiant pasėlių apsaugą ir planavimą, ypač šeimos ūkiuose, kurie iš dalies išlieka priklausomi nuo viso namų ūkio, kad būtų pasirūpinta žemės ūkio procesais; skatina kurti vaikų apsaugą užtikrinančius teisės aktus, paremtus valstybinėmis priemonėmis, reikalingomis jiems taikyti; taip pat skatina spręsti lyčių ir diskriminacijos problemas, dėl kurių didėja vaikų, ypač mergaičių, darbo, susijusio su nemokamu darbu namuose, rizika;

22. pažymi, kad iš įvairios aplinkos kilę vaikai, pvz., migrantai, pabėgėliai, prieglobsčio prašytojai, dokumentų neturintys ir nelydimi vaikai, yra vieni iš labiausiai skurstančių asmenų; pažymi, kad skurdas taip pat gresia ir vaikams, gyvenantiems nepilnose šeimose, didelėse šeimose, kurios atsidūrė nepalankioje padėtyje, neįgaliems vaikams ir etninėms mažumoms priklausantiems vaikams[13]; pabrėžia, kad skurdžiausiai gyvenantys ir pažeidžiamiausi vaikai turi menkas galimybes naudotis sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugomis; pabrėžia, kad romų vaikai ir maždaug 11 mln. vaikų, turinčių negalią, yra vieni iš nepalankiausias sąlygas turinčių asmenų, kai kalbama apie galimybę gauti kokybiškas švietimo paslaugas; pažymi, kad romų vaikai Europoje dažniau nebaigia pradinės ar vidurinės mokyklos ir neįgyja pagrindinių įgūdžių, o neįgalūs vaikai apskritai nelanko mokyklos ir negali dalyvauti kokybiško mokymo sistemoje[14]; pabrėžia, kad, remiantis Pasaulinio moterų sveikatos indekso duomenimis, per pastaruosius 12 mėnesių ES maždaug 44 proc. moterų nebuvo atliktas nė vienas iš keturių moterims pavojingų ligų tyrimas; pažymi, kad lyčių nelygybė trukdo moterims ir mergaitėms gauti informacijos apie sveikatą ir naudotis ypatingos svarbos paslaugomis; pabrėžia, kad svarbu mažinti moterų sveikatos priežiūros skirtumus; ragina Komisiją ir valstybes nares nacionalinėse strategijose dėl romų pirmenybę teikti vaikų teisėms ir užtikrinti, kad romų vaikai turėtų lygias galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis, ypač daug dėmesio skiriant ikimokykliniam ugdymui ir priežiūrai, pradiniam ir viduriniam išsilavinimui, sveikatos priežiūrai, mitybai ir tinkamam būstui; pažymi, kad mergaitėms, patiriančioms įvairių formų diskriminaciją, kylančios kliūtys naudotis savo teisėmis ir įveikti skurdą yra dar sudėtingesnės; pažymi, jog tikėtina, kad dėl šios priežasties į jas nebus atsižvelgta rengiant planus, skirtus pažeidžiamų grupių asmenų poreikiams tenkinti; pabrėžia, kad svarbu investuoti į privatųjį ir viešąjį išsilavinimą, užtikrinantį specialius mokymo

[13] Organizacija „Gelbėkit vaikus“, „Europos Sąjungoje skurdas gresia daugiau kaip 200 000 vaikų. Organizacijos „Gelbėkit vaikus“ ataskaita“, 2023 m. kovo 7 d.
[14] UNICEF Europos ir Vidurinės Azijos regioninis biuras, „Vaikų padėtis Europoje ir Vidurinėje Azijoje“, 2023 m. sausio mėn.

metodus ir individualų požiūrį į vaikus, priklausančius labiau pažeidžiamoms socialinėms grupėms, pvz., šeimoms ir bendruomenėms, patiriančioms atskirtį; pabrėžia, kad toks požiūris turėtų apimti mokytojų, socialinių ir švietimo specialistų, šeimų ir bendruomenių bendradarbiavimą; ragina Komisiją ir valstybes nares integruoti vaikų teises į 2020–2030 m. Europos strategiją dėl negalios ir remti šeimas, investuojant į vaikų ir jų šeimų įgalėjimą ir teisę į savarankišką gyvenimą;

23. primena, kad devyni milijonai paauglių (10–19 metų asmenų) Europoje turi psichikos sutrikimų, o daugiau kaip pusę visų šių atvejų sudaro nerimas ir depresija; pabrėžia, kad dėl diskriminacijos ir marginalizacijos psichikos sutrikimai dažniau pasireiškia moterims ir LGBTQIA+ bendruomenės nariams[15]; be to, pabrėžia, kad tarp nelydimų vaikų ir paauglių migrantų taip pat yra daug psichikos sveikatos sutrikimų turinčių asmenų, nes aplinkybės, su kuriomis susiduria šie vaikai, daro didelį poveikį psichikos sveikatai; pažymi, kad COVID-19 apribojimai labai sumažino vaikų socialines galimybes ir bendravimą, o tai sukėlė daug sunkumų ir sustiprino depresijos simptomus, ypač paauglėms mergaitėms[16]; pažymi, kad mokyklos sudaro daugiau galimybių gauti psichikos sveikatos ir psichosocialinės pagalbos paslaugų; primena, kad UNICEF atkreipė dėmesį į tokias pasiteisinusias strategijas, kaip programų, skirtų paauglių sąmoningumui didinti ir emocinių sunkumų įveikimo įgūdžiams stiprinti, įgyvendinimas, psichikos sveikatos konsultavimo paslaugų integravimas į švietimo sistemą, mokytojų ir darbuotojų mokymas, kaip gerinti mokinių gerovę, ir saugių erdvių, kuriose vaikai galėtų diskutuoti ir dalytis savo rūpesčiais, kūrimas[17]; pabrėžia, kad valstybės narės turi skirti deramą finansavimą psichikos sveikatai gydyti ir psichosocialinėms problemoms spręsti ir regioninei infrastruktūrai gerinti, pasitelkiant „Europos socialinis fondo +“ ir Europos regioninės plėtros fondo lėšas, įskaitant tikslines programas, skirtas pažeidžiamų grupių asmenims;

24. pažymi, kad moterų nelygybė sveikatos srityje yra glaudžiai susijusi su socialine ir ekonomine padėtimi ir geografiniu regionu ir kad labai svarbu atsižvelgti į socialinius ir ekonominius veiksnius, lemiančius moterų gyvenimą ir sveikatą skirtingais gyvenimo etapais; atkreipia dėmesį į tai, kad visose valstybėse narėse, taip pat ir kaimo regionuose, trūksta kokybiškų, lengvai prieinamų, pasiekiamų ir įperkamų priežiūros paslaugų; pabrėžia, kad dėl įvairių teisinių, finansinių, praktinių, socialinių ir kultūrinių kliūčių ir apribojimų galimybė naudotis su lytine ir reprodukcine sveikata bei teisėmis susijusiomis paslaugomis, įskaitant saugų ir teisėtą abortą, labai skiriasi ES ir tarp valstybių narių; primena, kad lytinė ir reprodukcinė sveikata bei teisės yra išankstinė lyčių lygybės sąlyga;

25. primena, kad daug nuo agresijos karo bėgančių Ukrainos moterų pabėgėlių gyvena skirtingose ES ir ne ES šalyse Europoje ir turi specialiųjų poreikių, susijusių su vaikų priežiūra, kuriuos reikia patenkinti, kad joms būtų ne tik lengviau patekti į darbo rinką, bet ir paprasčiau išmokti kalbą ir padėti vaikams įsilieti į visuomenę; pabrėžia, kad dėl karo Ukrainoje sumažėjo galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių paslaugas, ir susidarė kritinė padėtis siekiant patenkinti perkeltųjų asmenų lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių poreikius;

[15] UNICEF, „Psichikos sveikatos našta, dėl kurios kenčia Europos vaikai“, 2021 m. spalio 4 d.
[16] Organizacija „Gelbėkit vaikus“, „Kaip užtikrinti vaikų ateitį. „Kaip COVID-19, pragyvenimo išlaidos ir klimato krizė veikia skurstančius vaikus ir ką turi daryti Europos vyriausybės“, 2023 m. kovo mėn.
[17] UNICEF, „Psichikos sveikatos našta, dėl kurios kenčia Europos vaikai“, 2021 m. spalio 4 d.

26. ragina valstybes nares spręsti tokius Ukrainos moterų pabėgėlių patiriamus iššūkius, kaip kalbos barjeras, didesnė socialinės izoliacijos tikimybė ir riboti socialiniai ryšiai; pažymi, kad Ukrainos pabėgėliams gali kilti dar didesnė skurdo ir socialinės atskirties grėsmė; pažymi, kad priežiūros pareigos trukdo įsidarbinti Ukrainos moterims (33 proc.), palyginti su Ukrainos vyrais (9 proc.); ragina valstybes nares spręsti šias problemas teikiant specialią paramą vaikų priežiūrai, pvz., paramą vaikų priežiūrai arba subsidijas[18];

27. pabrėžia, kad, remiantis organizacijos „Gelbėkit vaikus“ ataskaita[19], ginkluotų konfliktų paliestose teritorijose gyvena daugiau vaikų nei bet kada per pastaruosius du dešimtmečius (ypač Afganistane, Jemene, Pietų Sudane, Centrinės Afrikos Respublikoje, Kongo Demokratinėje Respublikoje, Sirijoje, Irake, Malyje, Nigerijoje ir Somalyje), o dėl konfliktų kasmet miršta 100 000 kūdikių; primena, kad 2017 m. 420 mln. vaikų (18 proc. visų pasaulio vaikų) gyveno konfliktų paliestose teritorijose; tai 30 mln. daugiau nei ankstesniaisiais metais;

28. ragina Komisiją ir valstybes nares kovoti su struktūrine diskriminacija ir visiems suteikti neribotas ir nediskriminuojančias galimybes patekti į darbo rinką, – tai taip pat padės pagerinti vaikų raidą, padidins socialinę įtrauktį, teisingumą ir sumažins skurdą; ragina Komisiją ir valstybes nares pateikti pasiūlymus dėl konkrečių priemonių, kuriomis būtų skatinama sudaryti galimybes pabėgėliams ir migrantams gauti darbą ir užtikrinti jų saugumą; atsižvelgdamas į tai, atkreipia dėmesį į Europos darbo užmokesčio skaidrumo ir minimalaus darbo užmokesčio direktyvas[20], – tai tolesnės priemonės, kuriomis siekiama panaikinti vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą; atkreipia dėmesį į tai, kad teisingas atlyginimas padeda tvariai kovoti su moterų skurdu; pabrėžia, kad ES finansavimu sudaromos sąlygos nacionaliniu lygmeniu teikti paramą ir investuoti lėšas siekiant kovoti su vaikų skurdu ir skatinti socialinę įtrauktį;

29. ragina Komisiją pateikti priemonių ir rekomendacijų rinkinį, kuriuo būtų siekiama skatinti perėjimą prie ekonomikos, kurioje priežiūra būtų ES ir nacionalinės politikos dėmesio centre, ir laiku užtikrinti visuotines ir vienodas galimybes naudotis kokybiškomis priežiūros paslaugomis, pvz., priežiūros švietimu, sykiu iš tiesų naudojantis turimomis ES priemonėmis ir šiai sričiai skiriant pakankamai lėšų; pakartoja, kad, siekiant finansuoti programas, kurios daro poveikį vaikų ir jų šeimų gyvenimui, be ESF+, gali būti tiesiogiai arba netiesiogiai pasitelkiami ir kiti ES finansavimo šaltiniai, pvz., Europos regioninės plėtros fondas ir Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas;

30. prašo Komisijos ir valstybių narių Europos Sąjungos lygmeniu sukurti maitinimo krūtimi stebėsenos sistemą, norint suprasti realią padėtį ir, atsižvelgiant į PSO rekomendacijas, padėti formuoti maitinimą krūtimi skatinančią politiką;

31. ragina visų sričių politikoje, taip pat rengiant priemones, kuriomis siekiama reaguoti į

[18] Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, „Kokie yra Ukrainos pabėgėlių moterų integracijos iššūkiai?“, 2023 m. gegužės 30 d.
[19] Organizacija „Gelbėkit vaikus“, „Liaukitės kariauti prieš vaikus! Vaikų apsauga XXI a. konfliktų metu“, 2019 m.
[20] 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje (OL L 275, 2022 10 25, p. 33).

konkrečias krizes, darančias poveikį moterims ir mergaitėms, laikytis lyčių aspekto integravimo ir biudžeto sudarymo atsižvelgiant į lyčių aspektą principų; todėl pabrėžia, kad reikia specialiai rinkti į kategorijas suskirstytus duomenis ir plėtoti su lytimi susijusias ekspertines žinias bei atlikti poveikio lytims vertinimus, taip siekiant užtikrinti, kad lyčių aspektas būtų visapusiškai integruotas, ir geriau suprasti bei spręsti konkretų šios politikos poveikį moterims; ragina imtis įgyvendinti lytims skirtas priemones, tam numatant specialių lėšų ir taip siekiant patenkinti specifinius moterų poreikius po to, kai jos patyrė neigiamą įvairių krizių poveikį, ypač užimtumo, smurto dėl lyties ir lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių srityje, įskaitant, jei yra, kitas programas ir priemones, numatytas programoje „Next Generation EU“ ir 2021–2027 m. ES ilgalaikius biudžetu.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	19.9.2023
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 24 –: 2 0: 4
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Annika Bruna, Maria da Graça Carvalho, Margarita de la Pisa Carrión, Gwendoline Delbos-Corfield, Lina Gálvez Muñoz, Lívia Járóka, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Karen Melchior, Johan Nissinen, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Eugenia Rodríguez Palop, María Soraya Rodríguez Ramos, Maria Veronica Rossi, Christine Schneider, Sylwia Spurek
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Abir Al-Sahlani, Silvia Modig, Eleni Stavrou, Hilde Vautmans
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Laura Ballarín Cereza

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

24	+
ID	Annika Bruna
PPE	Isabella Adinolfi, Maria da Graça Carvalho, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Christine Schneider, Eleni Stavrou
Renew	Abir Al-Sahlani, Karen Melchior, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans
S&D	Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Lina Gálvez Muñoz, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner
The Left	Silvia Modig, Eugenia Rodríguez Palop
Verts/ALE	Gwendoline Delbos-Corfield, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek

2	-
ECR	Johan Nissinen
ID	Christine Anderson

4	0
ECR	Margarita de la Pisa Carrión
ID	Maria Veronica Rossi
NI	Lívia Járóka
PPE	Arba Kokalari

Sutartiniai ženklai:
+ : už
- : prieš
0 : susilaikė